

„DUPĂ DOUĂZECI DE ANI”

Indiferent de ziua când numărul acesta al revistei TEATRUL AZI va apărea, merită să nu renunț la a sernala interviul apărut în ROMÂNIA LIBERĂ (17 august 1990) acordat de regizorul Andrei Șerban, directorul Teatrului Național din București, Liliane Stoicescu. Sub titlul „Cine are nevoie de teatru”, pe spațiu amplu, Andrei Șerban evocă motivațiile acceptării misiunii dificile: a fi azi, în România, director al Naționalului bucureștean, dar formulează și considerații despre viața noastră teatrală, despre cele două puneri în scenă (trilogia greacă și o piesă canadiană: „Cine are nevoie de teatru”), despre impactul său cu fenomenul politic românesc recent.

După o scrisoare destul de inflamată adresată domnului Dumitru Solomon, redactorul-șef al revistei „Teatrul azi” și apărută în EXPRES (?), aceasta este a doua ieșire la „rampă” a marelui regizor. La patru zile după, prima Conferință de presă a sa urma să configureze ceea ce s-ar putea numi faza de pregătire a noii stagiuni teatrale în condițiile dificile ale debutului ca director al Naționalului.

Interviul denotă o dorință aprigă de a lucra, de a face teatru, fapt pe care, în presa culturală, nu l-am văzut exprimat cu atîta claritate. Andrei Șerban a acceptat un pariu subînțeles la revenirea în țară după douăzeci de ani: să renască un spirit animator al lumii teatrului într-o vreme în care însăși lumea aceasta a teatrului românesc (care n-a stat, totuși, cincizeci de ani în întuneric!) a trebuit să supraviețuiască anevoios, dar nu fără momente de izbîndă. Pentru Andrei Șerban, cînd lucra în străinătate, problema supraviețuirii nu cred că s-a pus în termenii à la lettre, așa cum a fost cazul aici. Chiar de va fi fost înștiințat, cînd și cînd, de aceasta, e neîndoios că realitatea ascunsă de cuvinte n-a avut cum să o absoarbă zilnic precum oamenii de teatru care au supraviețuit în țară. În același timp, noi putem aprecia sacrificiul pe care îl face regizorul acceptînd acest pariu.

Ca și aventura în care se lansează propunînd un repertoriu apt să evoce chiar „ambiguitatea vieții”. Este o încercare față de care - cu măsura modestiei, atît de necesară acum - nu se poate reacționa decît așteptînd cu speranță rezultatele. Vom lăsa, deci, în pustie scormonirea idioată a dedesubturilor (care or fi fost?!), acestui pariu - eu pot să cred în cuvintele regizorului „... mă aflu aici pentru că n-am putut niciodată să fac nimic pentru țară și dacă pot să ajut în vreun fel, acum e momentul s-o fac” - și vom încerca, la fel ca și în cazul „revenirii” altor nume (auto) exilate ale regiei românești, să determinăm și noi răspunsul la întrebarea: cine are nevoie

de teatru?

CINE ARE NEVOIE DE REGIZORI?

Interesant interviul lui Bernard Dort în traducerea din România Literară (nr.33/16 august 1990), acordat unui ziarist iugoslav, prin care cunoscutul critic și teoretician francez observă meandrele acceptării regiei în lumea teatrului contemporan. Bernard Dort se gîndește foarte serios la destinul nu atît al regizorului cît al regiei în teatrul de azi. Constată că acum ne aflăm în perioada de dispariție a marilor regizori, cel puțin în spațiul francez. Deși afirmă că „pentru teatrul modern a venit timpul preluării puterii de către regizor”, nu se poate împiedica să nu observe extensia ideologică, socială și politică a regiei (chiar colective) în sfera comunicabilului teatral.

În fapt, Bernard Dort poate constata - și scrierile sale stau mărturie a unei experiențe teoretice și critice originale - că regia poate astăzi să-și asume, dincolo de „tirania” actului creator, și domenii corelate ale teatrului ca fenomen estetic, în funcție de publicul corespondent.

Dacă teatrul are în continuare nevoie de personalități creatoare, în același timp se resimte necesitatea regiei ca fenomen creativ transînd montarea operei teatrale.

Tot în aceeași revistă, Bedros Horasngian, spirit critic polivalent, dincolo de prozatorul de prim-plan care este, scrie o recenzie obiectiv-ironică despre cartea lui Horia Deleanu, *Arta regiei teatrale*. Reiese de aici o anume concepție, a autorului cărții, despre perspectiva survolant explicativă a marilor curente din gîndirea regizorală contemporană. Nu mă pot opri să nu observ și eu că apariția unei astfel de cărți, dar nu prezidată de respectiva concepție auctorială, ar fi trebuit să fie precedată de studii sau traduceri despre și din Antoine, Appia, Craig, Meyerhold, Piscator, Brecht, pînă la cele mai recente nume. Dar poate că va veni și vremea acestora.

„COMEDIE MARE, SORO...!”

Destinul operei lui Caragiale continuă.

E o constatare pe care o impun nu numai convulsiile vieții cotidiene, ci și - chiar din această cauză - reflexul provocat în gîndirea celor care îl „ascultă” încă pe autorul *Scrisorilor pierdute*. Nu miră, de aceea, numărul 33 din 17 august al revistei CONTRAPUNCT, unde cîteva pagini (articole, tablete sau chiar titluri) sînt inspirate de „cercurile” planetei Caragiale.

O „incizie” scrisă scurt-scurt, dar foarte semnificativă este tableta „Prospături” a prozatoarei Adriana Bittel. Privirea evaluatoare a criticului Ion Bogdan Lefter („Binele” și „răul” lumii lui Caragiale) referă asupra realismului operei lui Caragiale, cu partea sa de bine și de rău,

inspirat de un eseu al lui Alexandru Paleologu. Criticul avansează o idee interesantă: dezvoltarea „în negativ” a binelui din opera clasicului.

O descifrare din perspectiva dublei accepții a cuvîntului lume (colectivitate și o instituție socială/ „poporul” și „poliția”) o oferă Mircea Vasilescu, iar o aplicație care pleacă din descriptiv pentru a ajunge la semnificații interesante îi aparține Corinei Părvulescu (despre cuvîntul comedie).

„Textul *O reparație* mi s-a părut că sugerează cel mai limpede această idee că a fi înseamnă, în lumea caragială, (sic!) a muri”. Demonstrarea afirmației de mai sus îi aparține lui Liviu Papadima, care - lăsînd deoparte seducția ideii - pune în scenă atrăgător spectacolul acestei idei.

„CONTRAPUNCT” TEATRAL

Să realizezi, în aceste vremuri, un număr de revistă culturală dedicat teatrului e de mirare lucru! CONTRAPUNCT (nr.46/16 noiembrie 1990) a fost, însă, în stare de acest lucru și a oferit cîteva articole, priviri panoramice, traduceri și fragmente de piese de teatru care interesează (semnează Ion Bogdan Lefter, Ioan Cristescu, Lucian Pintilie, Matei Vișniec, Simona Popescu, Marian Popescu, Emil Paraschivoiu, Valentin Petculescu, Ludmila Patlanjoglu, Fernando Fernan-Gomez). Un articol de prima pagină, însă, al Irinei Coroiu („Redescoperirea regizorului-animator”) intrigă prin inadecvarea la subiect: după ce autoarea scrie despre cîteva „cupluri” regizorale sau mari nume ale regiei noastre (Ciulei - Dan Micu, pentru că au montat *Cum vă place*, Ciulei - Silviu Purcărete, pentru că au montat *O scrisoare pierdută*, apoi despre Pintilie, Harag, Alexa Visarion, Andrei Șerban), ne face surpriza, la final, să ne ofere o listă de regizori menționabili „cu unul sau n spectacole de interes, de referință”. Evident că în această ciulama poți pomeni pe toți. Credeam că de pomelnice din acestea ne vom fi săturat. Geaba.

MARIAN POPESCU

